

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Anniina Keränen
Hanna Repo

JOENSUULAISTEN LAPSIPERHEIDEN ÄITIEN NÄKEMYKSIÄ
OMASTA HYVINVOINNISTAAN

Opinnäytetyö
Marraskuu 2013

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2013
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
p. (013) 260 6600
p. (013) 260 6906

Tekijät
Anniina Keränen, Hanna Repo

Nimeke
Joensuulaisten lapsiperheiden äitien näkemyksiä omasta hyvinvoinnistaan

Toimeksiantaja
SOHVI -hanke

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä tarkastellaan joensuulaisten lapsiperheiden vanhempien ajatuksia ja kokemuksia omasta hyvinvoinnistaan ja elämäntilanteestaan. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluin haastatteleamalla erään joensuulaisen päiväkodin kuutta vanhempaa. Haastatteluihin osallistui vain äitejä, joten tutkimustulokset ovat äitien näkökulmasta saatuja.

Kokemustietoa kansalaisten hyvinvoinnista tarvitaan kuntien hyvinvointikertomusten tietopohjan täydentäjäksi ja yleisemmin alueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja johtamisen tueksi. Sosiaalialan työntekijöiden osaamista voidaan kokemustiedon avulla lisätä vastaamaan kuntien asiakkaiden palvelutarpeita paremmin. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään perhepolitiikkaa, hyvinvoinnin käsitteitä, lapsiperheiden voimavaroja, sosiaalista hyvinvointia ja lapsiperheen tuen ja palveluiden tarvetta.

Opinnäytetyön tutkimus oli laadultaan kvalitatiivinen, ja se toteutettiin kesän 2013 aikana, teemmällä kuusi teemahaastattelua. Tutkimuksen keskeisiä tuloksia olivat perheen, suvun ja ystävien sekä asuinympäristön tärkeä merkitys hyvinvoinnille sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen haasteet pikkulapsivaiheessa.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää, miten tulokset muuttuisivat, jos tutkimukseen otettaisiin mukaan laajempi alue tai koko kaupunki. Lisäksi voitaisiin selvittää hyvinvointikokemuksiin liittyviä eroja kaupungin eri asuinalueilla. Perheiden hyvinvointia on mahdollista käsitellä myös isien näkökulmasta.

Kieli
suomi

Sivuja 37
Liitteet 3
Liitesivumäärä 5

Asiasanat
hyvinvointi, hyvinvointipolitiikka, perhepolitiikka

THESIS
November 2013
Degree Programme in Social Services
Tikkarinne 9
FIN 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. 385-13-260 6600

Authors
Anniina Keränen, Hanna Repo

Title
Views of Mothers of Small Children Who Live in Joensuu on Their Own Welfare

Commissioned by
SOHVI -project

Abstract

This thesis examines thoughts and experiences of parents of small children in Joensuu and of their own welfare and situation in life. The material was collected using theme interviews and there were six interviewees from a day nursery.

Experience-based knowledge of the citizens' welfare is needed to supplement the basic information of the welfare stories of the municipalities about the citizens' welfare and the welfare of areas more generally and to support the promotion and management of the health. The theoretical part discusses the family policy, concepts of welfare, resources of the families, social welfare and the need for support and services of families with children.

The study is qualitative and it was made by carrying out six theme interviews in the summer 2013. The central results of the study were the significance of the family, friends and the residential environment for the welfare and the challenges of the combining working life and family life when children are small (under 7 years old).

In a further study it would be interesting to clarify how the results would change if one included a wider area or the whole town in the study. Thus regional differences in the welfare experiences could also be analyzed between the residential areas of the town. The welfare of families could also be studied from the fathers' point of view.

Language
Finnish

Pages 37
Appendices 3
Pages of Appendices 5

Keywords
welfare, welfare policy, family policy

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Perhepolitiikka Suomessa	6
3	Hyvinvointi	8
3.1	Hyvinvoinnin subjektiiviset ulottuvuudet	9
3.2	Arkinen hyvinvointi	10
4	Lapsiperheiden hyvinvointi	11
4.1	Hyvinvoivat vanhemmat	12
4.2	Perhesuhteiden vaikutus hyvinvointiin	14
4.3	Työn, työttömyyden ja taloudellisen tilanteen vaikutus hyvinvointiin	15
4.4	Työn ja perhe-elämän yhdistäminen	16
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja menetelmälliset valinnat.....	18
5.1	Tavoitteet	18
5.2	Tutkimusmenetelmä	19
5.3	Kohderyhmä	20
5.4	Aineiston käsittely ja analysointi	21
6	Tulokset	25
6.1	Taustatiedot	25
6.2	Joensuu lapsiperheen asuinympäristönä.....	25
6.3	Lapsiperheiden sosiaalinen hyvinvointi ja yhteisyyssuhteet.....	27
6.4	Lapsiperheiden elintaso	27
6.5	Arjen ilot ja haasteet.....	28
7	Tulosten tarkastelu	29
8	Pohdinta	32
8.1	Jatkotutkimusideat	33
8.2	Luotettavuus ja eettisyys	33
8.3	Oppimisprosessi	34
	Lähteet.....	36

Liitteet

Liite 1	Tutkimuslupa
Liite 2	Teemahaastattelurunko
Liite 3	Toimeksiantosopimus

1 Johdanto

Hyvinvointi ja kokemus hyvinvoinnista ovat hyvin yksilöllisiä. Hyvinvointia voidaan mitata useilla eri tavoilla, mutta kaikkia asioita ei voi mitata. Yksilökohtaiset arvostukset ja tunteukset ovat kokemustietoa, jota voidaan kerätä esimerkiksi haastattelemalla. Hyvinvointitutkimuksen avulla voidaan poliittisesti arvioida hyvinvointipalvelujen vaikuttavuutta. Hyvinvointipolitiikalla pyritään edistämään väestön hyvinvointia, mutta myös perheet ja lähiyhteisöt tuottavat hyvinvointia.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää joensuulaisten lapsiperheiden vanhempien ajatuksia ja kokemuksia hyvinvoinnistaan ja elämäntilanteestaan, ja sitä kautta selvittää, onko tutkimukseemme osallistuneilla lapsiperheillä erityisiä tuki- ja palvelutarpeita. Haastatteluihin osallistui vain äitejä, joten tutkimustulokset ovat äitien näkökulmasta. Teoriaosuudessa käsitellään perhepolitiikkaa, hyvinvoinnin käsitteitä, lapsiperheiden voimavaroja, sosiaalista hyvinvointia ja lapsiperheen tuen ja palveluiden tarvetta. Opinnäytetyön tutkimus on laadultaan kvalitatiivinen, ja se toteutettiin kesän 2013 aikana.

Tutkimuksemme tulokset perustuvat erään päiväkodin äitien haastatteluista nousseisiin asioihin. Idean opinnäytetyöhömmme saimme SOHVI -hankkeen esittelytilaisuudessa, ja kiinnostuimme molemmat lapsiperheiden hyvinvoinnin tutkimisesta sen ajankohtaisuuden ja tärkeyden takia. Käytimme kartoittamisessa teemahaastattelua ja analysoimisessa teemoittelua ja tyypittelyä.

Saadut tulokset jäävät SOHVI -hankkeen käyttöön. SOHVI -hankkeen tarkoituksena on kerätä kansalaisten hyvinvoinnista kokemustietoa. Valtakunnallisessa hankkeessa on mukana viisi ammattikorkeakoulua, ja Karelia-ammattikorkeakoulu vastaa Itä-Suomen osuudesta. Joensuun kaupunki on Itä-Suomen SOHVI -hankkeen kuntakumppani ja hankkeen kohderyhmänä ovat joensuulaiset lapset, nuoret ja lapsiperheet. Meidän tutkimuksemme on tehty siis joensuulaisten lapsiperheiden osalta.

2 Perhepolitiikka Suomessa

Turvallinen, tasapainoinen ja terve elämä alkaa perheestä vaikuttaen koko yhteiskuntaan. Perheellä on suuri merkitys myös yksilön hyvinvoinnille, perhe edustaa yhteiskunnan jatkuvuutta. Sijoittaminen perheisiin on siis samalla sijoittamista yhteiskunnan tulevaisuuteen ja hyvinvointiin. Perhepolitiikalla tarkoitetaan yleensä niitä hyvinvointivaltion tukimuotoja, joilla on tarkoitus suojata lapsiperheitä elämässä esiin tulevilta riskeiltä sekä tehdä tulontasauksia lapsiperheiden ja lapsettomien perheiden välillä. (Väestöliitto 2007.)

Perhepolitiikkaa tarvitaan, jotta

- lapsen saamisesta tai kasvattamisesta ei synny perheelle kohtuuttomia kustannuksia, vaan toimeentulo voidaan turvata tarvittaessa tukimuodoin
- tasa-arvoinen asema työmarkkinoilla vahvistuu ja mahdollistuu myös naisille
- molemman vanhemman mahdollisuudesta osallistua lapsen hoitoon ja kasvatukseen pidetään huolta
- perheen merkitys yksilön hyvinvoinnin tuottajana tulee näkyväksi
- lapsiperheet saavat tarvitsemansa tuen ja lapsille varmistetaan mahdollisuudet turvalliseen kasvuun ja osallisuuteen yhteiskunnassa. (Väestöliitto 2007.)

Suomessa, kuten muuallakin Pohjoismaissa perhepoliittisia etuja ja palveluita on kehitetty voimakkaasti 1960- ja 1970-luvulta lähtien. Voidaan puhua erityisestä pohjoismaisesta perhepolitiikan mallista, jolle on ominaista laaja ja monipuolinen perhetuki sekä varsinkin lapsen oikeuksien varhainen kehittyminen ja turvaaminen. (Takala 2005, 20–28.) Perhepoliittisia tukimuotoja ovat mm. lapsilisä, äitiysavustus, äitiysvapaa ja äitiysraha, vanhempainvapaa ja vanhempainraha, isyysvapaa ja isyysraha, hoitovapaa, kotihoitotuki, kunnallinen päivähoito ja esiopetus. Yhteiskunnan lapsiperheille tarjoamat palvelut ja taloudellinen tuki auttavat perheitä niiden kasvatustehtävässä. Äitiys- ja lastenneuvolat, päivähoito, koulun psykososiaalinen oppilashuolto, kouluterveydenhuolto ja nuorisotyö ehkäisevät lastensuojelun tarvetta. Usein niiden henkilöstö havaitsee ensimmäisenä asiakkaiden ongelmatilanteet. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006.)

Perhepolitiikalla pyritään toisaalta vaikuttamaan perheiden käyttäytymiseen kuten syn-tyvyyteen (myönnettävät tuet), toisaalta se mukautuu perheiden olosuhteissa jo tapahtu-neisiin muutoksiin. Muutoksen suuntaa edustaa perhepoliittisten etujen muuttaminen vastaamaan esimerkiksi eronneiden vanhempien tarpeita. Lapsiperheissä tapahtuu van-hempien eroja ja ne ovat yleisempiä kuin aikaisemmin, mutta yksinhuoltajuus ei enää tarkoita sitä, että vain toisella vanhemmalla olisi vastuu lapsesta ja hänen hoidostaan. Perhepoliittiset haasteet tulevat liittyvämään jatkossa mm. mahdollisuuteen jakaa lapsi-lisiä ja hakea asumistukea tapaamisoikeuden tai yhteishuoltajuuden perusteella. (Hiila-mo 2006, 154.)

Perheiden valinnanvapautta lastensa hoitomuotoihin helpottaisi, jos kotihoidolle lisättäi-siin taloudellista tukea niin, että koti-, perhepäivä- ja päiväkotihoito olisivat todellisia vaihtoehtoja perheiden valittaviksi. Kotihoito on päiväkotihoitoa huomattavasti hal-veempaa, ja vanhemmat tuntevat ulkopuolisia tahoja paremmin perheensä tarpeet sekä oman itsensä ja voimavaransa. (Ijäs 2009, 91.)

Syksyn 2013 hallitus on julkistamassaan rakennepoliittisessa ohjelmassa puuttumassa pienten lasten kotihoitoon jakamalla kotihoidontukea molemman vanhemman käytettä-väksi. Tätä on perusteltu äitien työmarkkina-aseman parantamisella. Koska naisten kes-kipalkka on yhä vain 83 % miesten saamasta palkasta, isän on taloudellisesti jopa pakko käydä työssä, vaikka hän haluaisikin jäädä hoitamaan lasta kotiin, koska äidin ansioilla ei välttämättä perhettä elätetä. Äidit, joilla on työpaikka odottamassa lapsensaannin jäl-keen, palaavat aikaisemmin töihin, mutta ne äidit, jotka ovat olleet pätkätöissä tai opis-kelemassa siirtyvät työttömyysturvan tai toimeentulotuen piiriin. Lapset siis menevät pienempinä päivähoitoon. Koska hallitus haluaa rajata myös subjektiivista päivähoito-oikeutta, lasten kannalta kokonaisuus tarkoittaa, että päivähoito alkaa aikaisemmin ja ryhmissä on enemmän lapsia. Näyttäisi siltä, että lapsiin investoimista on päätöksente-ossa vaikeaa huomioida, vaikka useissa tutkimuksissa on todettu, että se on kaikkein tehokkainta. (Partio 2013.)

Jotta perhepolitiikalla pystyttäisiin vastaamaan perheiden olosuhteissa tapahtuneisiin muutoksiin, tarvitaan tietoa perheiden hyvinvoinnista useista eri näkökulmista. On vält-tämätöntä saada monipuolista tietoa siksi, ettei ole olemassa mitään yksittäistä toimen-pidettä, jolla hyvinvointia voitaisiin parantaa. Hyvinvointi koostuu perheissä lukuisista

eri tekijöistä, joihin voidaan vaikuttaa monilla eri politiikan lohkoilla. Perhepolitiikka on vain yksi vaikuttava tekijä. Suoraan lasten ja perheiden tukemiseen suunnattujen politiikan lohkojen lisäksi joidenkin poliittisten toimenpiteitten vaikutukset ovat usein myös epäsuoria ja välillisiä. Esimerkiksi päivähoidolla mahdollistetaan vanhempien työssä käyminen, mikä lisää perheen tuloja ja vähentää köyhyysriskiä. Sairaus- tai työttömyysvakuutus tarjoaa perheille taloudellista turvaa tilanteessa, jossa sairauden tai työttömyyden takia toisen tai molempien huoltajien ansiotulot ovat ehtyneet. (Hämäläinen & Kangas 2010,14.)

3 Hyvinvointi

Hyvinvoinnin teoreettiset kuvaukset ja määrittelyt eroavat jonkin verran toisistaan, mutta useimmissa niissä tulee esiin muutamia keskeisiä tekijöitä. Hyvinvoiva ihminen kokee elämänsä ainakin suurin piirtein oikeudenmukaisena ja järkevänä, jotta hän voi säilyttää toivonsa tulevaisuuteen. Hänellä tulee olla olemassaolostaan jokin sellainen tulkinta, joka antaa elämään mielekkyyttä sekä läheisiä, myönteisiä ihmissuhteita. Itsensä hyväksymistä pidetään yleisesti hyvinvointia kuvaavana tekijänä. Ympäristöön liittyviä hyvinvointia määrittäviä tekijöitä ovat perusturvallisuus, fyysinen suoja, ravinto, riittävät sosiaaliset kontaktit ja mahdollisuus saada omalla tekemisellään jotain aikaan ja kokea itsensä tarpeelliseksi. (Ojanen 2011, 20–21.)

Tulotasolla ja varallisuudella mitaten suomalaiset vaurastuvat vauhdilla, aineellinen hyvinvointi on kasvussa ja esimerkiksi asumisen laatu on parantunut koko 2000-luvun ajan. Yleinen aineellisen hyvinvoinnin lisääntyminen ei kuitenkaan merkitse sitä, että ihmiset kokisivat hyvinvointinsa parantuneen. Materiaalinen hyvinvointi ja hyvinvoinnin kokemukset eivät myöskään jakaudu samalla tavoin. (Karvonen 2008, 96–97.)

Elämässä on myös paljon muutoksia, jotka saavat aikaan joko lyhytaikaisia mielialan tai pitkäaikaisia hyvinvoinnin muutoksia. Menetykset ja menestykset vaikuttavat aina yksilöön jotenkin, vaikka vaikutukset ovatkin yksilöllisiä. Arjessa toistuvat asiat vaikuttavat nekin, vaikka niiden merkitystä ei aina huomatakaan. (Ojanen 2011, 205.)

3.1 Hyvinvoinnin subjektiiviset ulottuvuudet

Hyvinvointi on moniulotteinen ja vaikeastikin tavoitettava aihe. Objektiiivisesti seurattavina ja mitattavissa olevina tekijöinä pidetään elämän laatua kuvaavia tekijöitä kuten terveyttä, asumista, koulutusta, tuloja ja varallisuutta. Subjektiivisesta eli koetusta hyvinvoinnista sen sijaan ei vallitse samanlaista yksimielisyyttä tai varmuutta. (Törrönen 2012.) Yksi osa hyvinvointia on tyytyväisyys elämään ja eri elämänalueisiin kuten vaikkapa parisuhteeseen. Käsitteellisesti nämä on tapana erottaa onnellisuudesta, johon kohdistuu oma tutkimusperinne. (Karvonen 2008, 97.)

Hyvinvoinnin tutkimus on edennyt sosiologisista tarveteoreettisista keskusteluista resurssiteoreettisiin keskusteluihin. Sosiologi Erik Allardtin 1976 kehittämää tarveteoreettista hyvinvoinnin luokittelua voidaan pitää edelleen ajankohtaisena. Allardtin mukaan hyvinvointi muodostuu kolmesta eri osa-alueesta: elintasosta (having), yhteisyyssuhteista (loving) ja itsensä toteuttamisesta (being). (Törrönen 2012, 35.) Nämä kolme perusluokkaa sisältävät useita osatekijöitä. Elintasaan kuuluvat ensisijaisesti fysiologiset tarpeet ja ne ovat perustavia hyvinvoinnin arvoja. Tietty aineellisten resurssien minimitaso on edellytys elämälle yleensä. Yhteisyyssuhteiden merkitys ilmenee ihmisen tarpeena solidaarisuuteen ja toveruuteen sekä tarve kuulua jäsenenä sosiaalisten suhteiden verkostoon, jossa toisistaan pitäminen ja välittäminen ilmaistaan. Itsensä toteuttamista voidaan arvioida neljän osatekijän kautta. Itsensä toteuttaminen hyvinvoinnin osana tarkoittaa, että yksilöä pidetään persoonana (tietty määrä korvaamattomuutta), yksilö saa osakseen arvontoa (status), yksilöllä on mahdollisuus harrastuksiin ja vapaa-ajan toimintaan (tekeminen) ja että yksilöllä on mahdollisuuksia poliittiseen osallistumiseen (poliittiset resurssit). (Allardt 1976, 39–47.)

Tarveteoreettista lähestymistapaa on arvosteltu siitä, että se lähtee liikkeelle ihmisen tarpeista eikä ota huomioon hänen mahdollisuuksiaan toteuttaa niitä. Vastapainona tarveteoreettiselle lähestymistavalle voidaan nähdä resurssiteoreettinen ajattelu, joka lähtee siitä, että ihmisellä on mahdollisuuksia toteuttaa hyvinvointiaan olemassa olevilla resursseilla tietyssä yhteiskunnallisessa tilanteessa. Resursseista käytetään myös pääoman

käsitettä, kuten tekee ranskalainen sosiologi Pierre Bourdieu, joka jakaa hyvinvoinnin resurssit taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen pääomaan. (Törrönen 2012, 34.)

Laajennetussa resurssiteoreettisessa ajattelussa ihminen halutaan nähdä myös aktiivisena toimijana joka voi vaikuttaa tilanteeseensa omalla tavoitteellisella toiminnallaan. Sosiaalityön tutkija Pauli Niemelä on liittänyt hyvinvointikeskusteluun pääomien (having) ja olemisen (being) lisäksi tekemisen ja työn (doing). Niemelän osallisuus- ja toimintateoreettisessa ajattelussa ihminen halutaan nähdä aktiivisena toimijana, joka voi vaikuttaa tilanteeseensa omalla toiminnallaan. Tämä toimintateoreettinen ajattelu on edelleen laajentunut siten, ettei ihmisen toimintaa ymmärretä vain päämäärättömänä toimintana, vaan se nähdään myös intentionaalisen eli tavoitteellisenä. Tämä tavoitteellisuus suuntaa ihmisen toimintaa hänen omista motiiveistaan käsin. Koska tavoitteellinen toiminta on usein projektimaista, yksilön hyvinvointia ennakoi paljolti se, tuntee ko hän pääsevänsä tavoitteisiinsa. Ihmisen toiminta ei ole siis vain yksilöllisten tarpeiden ohjaamaa tai päämäärätöntä tekemistä, vaan toimintaa suuntaavat motiivit. Resurssit, toiminta ja niitä ohjaavat motiivit rakentavat yksilön hyvinvointia. (Törrönen 2012, 35.)

3.2 Arkinen hyvinvointi

Arjen toiminnan näkökulmasta hyvinvointimittareiden ongelma on yhteismitallisuus objektiivisten mittarien ja ihmisten subjektiivisten hyvinvointinäkemysten kanssa. Subjektiivinen kokemus ja näkemys hyvinvoinnista perustuvat elämäntilanteeseen, eikä sillä ole aineellisen elintason kanssa välttämättä yhteyttä. Keskeisimmät hyvinvointiin liittyvät taloudelliset mittarit kotitalouksien arjessa ovat käytettävissä olevat tulot ja yksityiset kulutusmenot. Hyvinvointiin linkittyy myös ihmisten ajankäytön sisältö ja rakenne. Ihmisten henkilökohtaisia resursseja kuvataan erilaisilla sosiaali-indikaattoreilla, mutta esimerkiksi koulutus ja terveydentila valottavat hyvinvointia vain yhdeltä osa-alueelta. (Raijas 2011, 244–245.)

Arjen hyvinvoinnissa on kolme toisiinsa kietoutunutta tekijää: elinolosuhteet, kotitalouksien resurssit ja toiminnot sekä ihmisten omat henkilökohtaiset resurssit ja toimintakyvyt. Jotta voitaisiin selvittää arjen hyvinvointia, tulisi tutkia ihmisten omia näkemyksiä ja kokemuksia siitä, kuinka olemassa olevat elinolosuhteet ja resurssit tukevat arjen

toimintaa, sen sujuvuutta ja hyvinvoinnin toteutumista. Arjen hyvinvointi toteutuu ihmisten tyytyväisyytenä ensinnäkin olemassa olevien elinolosuhteiden puitteissa tehtyihin ajankäyttö- ja kulutusvalintoihin, eli aika- ja raharesurssien kohdentamiseen ja kokemukseen niiden riittävydestä arjen toimintaan. Toiseksi hyvinvointi toteutuu tyytyväisyytenä yhteiskunnan muiden toimijoiden hyödyketarjontaan arjen toiminnassa, ja kolmanneksi kotitalouksien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen ja työnjakoon arjen toiminnassa. Koska arjen hyvinvoinnin tutkimisen kokonaisuus on laaja, on sen empiirisessä tutkimisessa tarkastelua rajattava. Keskitytään esimerkiksi tiettyihin ihmisen arjen toiminnan kannalta keskeisiin toimintoihin. Näitä toimintoja voivat olla esimerkiksi vapaa-ajan viettäminen, hoiva ja ruokailu, joihin liittyy kotitalouksien ja yhteiskunnan muiden sektoreiden toimintaa ja hyödyketuotantoa. (Raijas 2011, 260–261.)

Arkinen hyvinvointi ilmentää myös yksilöiden yhteiskuntasuhteen ja ihmissuhteiden koettua kerroksellisuutta ja suhteellisuutta, jotka liittyvät sukupuoleen ja sukupolviin. Koettua hyvinvointia voidaan tarkastella sen kautta, kuinka arkinen hyvinvointi näyttäytyy vanhempien kokemana, miten vanhemmat sitä tulkitsevat ja sen ymmärtävät ja kuinka heidän luottamuksensa toisiin ihmisiin ja ympäristöön rakentuu. (Törrönen 2012, 9.)

4 Lapsiperheiden hyvinvointi

Maritta Törrönen on analysoinut lapsiperheiden hyvinvointia 2000-luvun Suomessa mm. seuraavin kysymyksin: Millaisena lapsiperheiden arkinen hyvinvointi näyttäytyy vanhempien kokemana? Miten vanhemmat sitä itse tulkitsevat ja sen ymmärtävät? Miten rakentuu heidän luottamuksensa toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan? Törrösen tutkimuksessa arkinen hyvinvointi on liitetty kotiin ja läheiseksi koettujen ihmisten kanssa koettuun vuorovaikutukseen. Hyvinvointia tarkastellaan vanhempien näkökulmasta, johon liittyy talous, sosiaaliset suhteet ja mahdollisuudet toteuttaa itseään. Arki voidaan ymmärtää hetki hetkeltä ja tilanne tilanteelta syntyvänä toiminnan prosessina, joka tuottaa uusia tilanteita. Se liitetään tilanteittain ja ajallisesti hetkittäin eteneviin asioihin,

kuten ruuanlaittoon, seuraavaan päivään varautumiseen, viihtyisyyden rakentamiseen ja mahdollisuuteen olla kotoisasti. Arki voidaan nähdä juhlan vastakohtana. (Törrönen, 2012, 9-11.)

”Jatkuva kiire, yöheräämiset, parisuhteen kriisivaihe ja työpaineet? Onnellinen paris-kunta, kaksi kauniisti puettua hyväntuulista lasta, omakotitalo ja farmariauto?” Julkisis-sa keskusteluissa ja kuvissa lapsiperheiden arki ja elämä näyttäytyy usein ääriyoppien kautta. Vaihtoehtoja ovat joko ruuhkavuosissa kamppaileva tai idyllisen onnellinen per-he -kuva. On tavallista, että valittu näkökulma pohjautuu keskustelijoiden arvolatautu-neisiin näkemyksiin ja henkilökohtaisiin kokemuksiin pikkulapsiperheen arjesta. (Rön-kä, Malinen & Lämsä 2009, 11.)

Nykyisessä perheistä käytävissä keskusteluissa arki ja perhe kietoutuvat monella taval-la yhteen. Mediassa tai päivittäisessä puheessa kommentoidessa ja arvioidessa lapsi-perheiden elämää, puhe kääntyy usein tavalliseen arkeen, sen ongelmiin tai arjen puut-tumiseen. Arjesta on kiinnostuttu myös tieteen ja tutkimuksen piirissä. Pidetään tärkeänä tietää, kuinka ihmiset arkeaan elävät ja miten he siitä puhuvat erilaisten yhteiskun-nallisten muutosten ja rakenteiden keskellä. (Repo 2009.)

4.1 Hyvinvoivat vanhemmat

Vanhempien vastuuta lapsistaan korostetaan ja sen kateisiin joutumisesta puhutaan. Tämä voi aiheuttaa vanhempien keskuudessa huolta omasta kelpoisuudesta vanhempa-na, varsinkaan jos ei nähdä vanhemmuuden yhteyksiä niihin ehtoihin, joita viime vuo-sien yhteiskuntapolitiikka ja työelämä ovat sille luoneet. Huoli oman vanhemmuutensa määrästä ja laadusta voi olla hyväkin asia, jos se saa isät ja äidit arvioimaan toimin-taansa vanhempina ja muuttamaan toimintatapojaan lapsen kannalta parempaan suun-taan. Toisaalta jatkuva huolestuneisuus kuormittaa ja vie voimia, jolloin arjen vuoro-vaikutus lapsen kanssa saattaa heikentyä. Huolen taustalla saattaa olla syitä, joihin van-hempien on vaikeaa tai mahdotonta vaikuttaa omilla toimillaan. Tällöin vanhempien kokema huoli voi olla lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta kielteistä. Mitä yleisempää vanhempien huoli vanhemmuudestaan on, sitä tärkeämmäksi nousee kysymys lapsiper-

heiden palveluiden mahdollisuudesta tukea vanhemmuutta. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38–39.)

Jyväskylän yliopiston Perhetutkimuskeskuksen ja kasvatustieteiden laitoksen yhteistyössä toteuttaman Paletti -tutkimusprojektin mukaan vanhemmuus ei ole pikkulapsiperheissä hukassa. Vanhemmuus ei ole kohtuuton taakka, vaan avartava ja antoisa rooli ja kasvun paikka. Tutkimuksessa kuitenkin ilmeni, että vaikka vanhemmat tietäisivät miten pitäisi toimia, he eivät aina pysty toimimaan hyviksi katsomiensa periaatteiden mukaan. Yleiset kasvatuseriaatteet eivät välttämättä tarjoa aina ratkaisuja arjessa eteen tuleviin konkreettisiin kasvatustilanteisiin. Monissa tilanteissa vanhempi tuntee itsensä epävarmaksi ja vanhempana oleminen on raskasta ja vaikeaa. (Kivijärvi, Rönkä & Hyväluoma 2009, 68.) Vanhemmuuden ilot ja murheet ovat kuitenkin tavallisia, jokapäiväiseen perhe-elämään kuuluvia asioita. Niissä rakentuu lapsen ja vanhemman vastavuoroinen suhde, joka on tärkeä osa molempien osapuolten hyvinvointia. Yhteiset ilonaiheet auttavat jaksamaan arjessa, riidanaiheet puolestaan kuormittavat jaksamista; erimielisyyksiä ei voi välttää ja sovinnon hetket ovat arvokkaita. (Lammi-Taskula & Bardy 2009, 61.)

Valmius ja tarve käyttää kuntapalveluja on perheillä lisääntynyt, kun taas palvelut ovat ohentuneet esimerkiksi kouluissa, terveystieteissä, lastensuojelu- ja nuorisotyössä. Vaikka monet palvelut kunnissa toimivat hyvin ja vastaavat tarpeita, ei tarjonta kaikilta osin vastaa kysyntää. Tästä aiheutuu jonoja ja asiat jäävät hoitamatta. (Törrönen 2012, 29.)

Voidaan pohtia, millaiset edellytykset yhteiskunta kokonaisuutena on luonut vanhemmille hoitaa tehtävänsä, missä määrin on mahdollista olla hyvä vanhempi ja miten yhteiskunta on kantanut vastuunsa lasten ja lapsiperheiden julkisten palveluiden määrästä ja laadusta. Näitä kysymyksiä esitettäessä tullaan poliittisen päätöksenteon alueille sekä työelämän vastuuseen vanhemmuuden mahdollisuuksista. (Lammi-Taskula & Salmi 2008, 56.)

4.2 Perhesuhteiden vaikutus hyvinvointiin

Sosiaalisia suhteita pidetään onnellisuuden lähteenä ja niiden puutetta hyvinvointivajee-
na. Yksilöiden elämässä hyvin toimivat sosiaaliset suhteet antavat voimia ja tukevat
henkistä ja emotionaalista hyvinvointia. Yksilöt etsivät sellaista yhteisöä, jonka kanssa
he löytävät yhteisymmärrystä ja samanmielisyyttä ja johon he haluavat sitoutua. (Törrö-
nen 2012, 41–43.) Perhesuhteet ovat selkeästi yksi merkittävimmistä ihmisen elämään
vaikuttavista suhteista. Niitä määrittävät biologiset, sosiaaliset, taloudelliset, moraaliset
ja emotionaaliset ulottuvuudet usein samanaikaisesti, mutta jännitteisesti. Muista lähei-
sistä ihmissuhteista, kuten ystävyysuhteista, ne eroavat konkreettisesti perheeseen liit-
tyvien velvoitteiden, lojaaliuden ja vastuiden kautta. Lisäksi niitä sääntelevät lait ja
muut institutionaaliset rakenteet. Perhesuhteet ovat myös vahvojen kulttuuristen, yh-
teiskunnallisten, sosiaalisten ja yksilöllisten merkitysten ympäröimiä. Ihmiset myös
elävät monia perhesuhteita samanaikaisesti, kuten esimerkiksi äitinä, tyttärenä, puoliso-
na ja ex-puolisona. (Sevon & Notko 2008, 13.)

Perhesuhteissa on voimakkaasti kyse hoivasta, huolenpidosta ja vastuusta. Perheiden
sisällä neuvotellaan siitä, kuka kantaa vastuun lapsista sekä miten sukupuolten ja suku-
polvien väliset vastuut ja velvollisuudet jaetaan. Neuvottelut tapahtuvat paitsi arjessa,
myös silloin kun perheitä muodostetaan tai niitä hajoaa esim. avioeron myötä. Keskus-
telu perheestä on vilkastunut ja saanut moralisoivia sävyjä 2000-luvulla. Keskustelussa
on oltu huolissaan vanhemmuuden hukassa olemisesta, lasten pahoinvoinnista ja siitä
että naiset hankkivat lapsia liian vähän ja liian vanhoina. (Sevon & Notko 2008, 14,
Jallinoja 2006).

Kun oma sosiaalinen yhteisö ei tarjoa turvaa, sosiaalipalveluiden tai järjestöjen tarjoama
ehkäisevä perhetyö tai kunnan kodinhoitajan palvelut voivat pehmentää esimerkiksi
pienituloisten perheiden kriittisiä elämäntilanteita ja täydentää epävirallista sukuyhteisöä
julkisen yhteisöllisen tuen muotoina. (Törrönen 2012, 173–174.)

4.3 Työn, työttömyyden ja taloudellisen tilanteen vaikutus hyvinvointiin

Ihmisten hyvinvoinnissa taloudelliset tulot ovat tärkeässä osassa. Tulot ovat universaalinen resurssi, ja niitä käytetään hyvinvointiin joka saadaan kulutuksen kautta. Kulutuksen kautta myös tyydytetään lasten tarpeita ja luodaan identiteettiä. (Hämäläinen & Kangas 2010, 20.) Vakavimmat toimeentulon ongelmat liittyvät vanhempien sijoittumiseen työelämän ulkopuolelle ja jonkin verran myös koulutustasoon. Työssä käyvillä tai korkeakoulutasoisen koulutuksen käyneillä kokemuksia toimeentulo-ongelmista on harvemmin. Perheen rakenteella ei ole yhteyttä vaikeimpien toimeentulokokemusten yleisyyteen. Lievemmissä toimeentulon hankaluuksissa eroja ilmenee myös perheen lapsiluvun ja vastaajan sukupuolen mukaan. Muita useammin toimeentulonsa hankalaksi kokevat perheet, joissa on kolme tai useampia lapsia, ja äidit raportoivat hankaluuksista useammin kuin isät. (Lammi-Taskula & Salmi, 2010.)

Kotiäitiys merkitsee monelle äidille urakatkoa ja työttömyyden tai pätkätöiden uhkaa sekä aikanaan määräytyvän eläkkeen alenemista. Elintaso on pakko laskea muutamiksi vuosiksi ja luottaa siihen, että perhe selviää vähemmällä. Ratkaisuilla on omat hintansa ja vaikutuksensa. Lasten pikkulapsikausi menee ohi nopeasti, ja vanhemmilla on vielä sen jälkeen runsaasti työvuosia jäljellä. Ansiotyö nousee usein arvoasteikossa huomauttamatta perheen edelle. (Ijäs 2009, 91.)

Kansalaisten on oltava tuottavia, ja jo lapsesta alkaen meille opetetaan vahvaa velvollisuudentuntoa, ahkeruutta ja selkeitä tavoitteita elämässä. Elintaso on noussut korkeaksi läntisessä maailmassa, missä työmoraali vaatii paljon. Kaikki eivät kuitenkaan kestä vaatimusten paineissa, ja rajat tulevat vastaan niin yksityisten ihmisten elämässä kuin yhteiskunnan rakenteissakin. Kaikki eivät varsinaisesti rakasta työtään, mutta kun työ menetetään, tulee irtisanomisia tai lomautuksia tai uutta työtä ei löydy, ihmiselle syntyy voimakas kokemus siitä, että hänen työpanostaan ei tarvita ja siten hänen arvonsa on laskenut. (Ijäs 2009, 96.)

4.4 Työn ja perhe-elämän yhdistäminen

Suomalaisen työn ja perheen yhdistelmän tyypillinen piirre on se, että molemmat vanhemmat ovat töissä. Suomalaiset vanhemmat myös tekevät yleensä kokopäivätyötä ja ylityöt ovat tavallisia nykypäivän työelämässä. Aika on ongelma, jonka työelämä luo työn ja perheen yhteensovittamiselle. Lasten kanssa olemisessa tärkeintä on läsnäolo ja se edellyttää aikaa. Työssäkäyvä lapsiperheellinen joutuu jakamaan aikansa paitsi työlle ja perheelle myös mm. harrastuksille, ystäville, sukulaisille ja yhteiskunnalliselle osallistumiselle. (Salmi & Lammi-Taskula 2004, 31–34). Lisäksi hyvinvoinnin edellytys on myös oma aika, jonka sisältöä kukaan muu ei määrittele (Ijäs 2009, 83).

Työ- ja perhevelvoitteiden riittävän hyvä hoitaminen voi aiheuttaa lapsiperheissä ristiriitoja. Arjen ajankäyttö, perhe- ja työvelvoitteiden jakaminen puolisoiden välillä sekä eri elämäntilanteiden keskinäinen tärkeys ovat työtä ja perhe-elämää yhdistettäessä puntarissa. Haasteita työn ja perheen yhteensovittamiseen tuo esimerkiksi se, että perhettä arvostetaan mutta työ hallitsee ajankäyttöä ja määrittää elämän rytmin. Vanhempiin ja työntekijöihin kohdistuu erilaisia, ristiriitaisia odotuksia, velvollisuuksia ja vastuita, ja työelämän epävakaus, taloudelliset ja organisatoriset muutokset sekä työtahdin tiivistyminen ovat lisääntyneet. Myös joustavuusvaatimukset ovat kasvaneet. (Toivanen 2012.)

Jos aikaisemmin suomalaiset pitivät työtä elämänsä yhtenä keskipisteenä perhe-elämän ohella, nyt nähtävissä on vapaa-ajan merkityksen kasvu entiseen verrattuna. Aikaa halutaan suunnata perheelle, mutta myös harrastuksiin, itsensä kehittämiseen ja ystäväsuhteiden hoitoon (Törrönen 2012, 58). Ansiotyön määrän ja päivittäisen työajan pituuden lisäksi myös työn sijoittuminen vuorokauden tai viikon ajankohtaan vaikuttaa merkittävästi siihen, mitä työajan ulkopuolella tehdään ja missä määrin perheenjäsenillä on mahdollista viettää aikaa yhdessä. Lapsiperheissä työvuoron sijoittuminen iltaan saattaa olla ongelmallisempaa kuin työvuoron pituus. (Miettinen & Rotkirch 2012, 33.)

Vanhempien työpaineet, työväsymys ja ilta- ja matkatöiden huono sopivuus perheen arkeen ovat sekä vanhempien että erityisesti lasten näkökulmasta tekijöitä, jotka häiritsevät perhe-elämää. Vanhempien työstressi voi pitkittyessään olla välittävien mekanismien kautta riskitekijä lapsen hyvinvoinnille. Työstressi kulkeutuu kotiin ja vaikuttaa lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen vähentäen vanhemman tuntemaa

lämpöä ja hyväksyntää lasta kohtaan sekä lisäten riitelyä. Vuorovaikutuksessa olevat muutokset voivat heijastua kielteisesti lapsen hyvinvointiin lisäten esimerkiksi masentuneisuutta. Lisäksi yksinäisiä aamu- ja iltapäiviä vanhempien työn vuoksi viettävät lapset saattavat joutua liian suurten haasteiden eteen: kantamaan vastuuta ja olemaan itsenäisempiä kuin heidän ikänsä edellyttäisi. (Rönkä, Kinnunen & Sallinen 2005, 183.) Artikkelissa ”Vanhempien työ ja lasten hyvinvointi” (Rönkä ym. 2005) tekijät huomauttavat, että useissa juuri lapsiperheiden vanhempien työtä kuvaavissa tutkimuksissa korostuu stressinäkökulma, joka keskittyy ainoastaan ongelmiin. On muistettava myös, että työhön liittyy paljon hyviäkin kokemuksia ja voimavaroja, jotka heijastuvat myönteisesti perhe-elämään, kuten tulot, itsearvostus, sosiaaliset suhteet ja menestys. (Rönkä ym. 2005, 184.)

Perhevapaat ja kotityöt kasautuvat monessa perheessä naisille, ja näin heille usein jää vähemmän aikaa ja energiaa panostaa työhön. Naiset myös tekevät miehiä useammin kompromisseja perheen hyväksi. (Toivanen 2012.) Työnjakoa sukupuolten välillä on tarkasteltu yleensä perinteisen tai tasa-arvoisen työnjaon mallin mukaan. Perinteisellä työnjaolla tarkoitetaan niitä kotitöitä, joista joko miehet tai naiset vastaavat eniten. Tasa-arvoista työnjakoa kuvastavat kotityöt, joista perheen molemmat vanhemmat ottavat vastuuta. (Törrönen 2012, 62.)

Törrönen on tutkimuksessaan lapsiperheiden hyvinvoinnista tuonut lisäksi kolmannen työnjaon mallin, jota hän kutsuu neuvotelluksi työnjaon malliksi. (Törrönen 2012, 65.) Neuvoteltu työnjako on perhekohtainen työnjaon malli. Siinä sukupuolten välinen työnjako vastaa uudenlaista käsitystä oikeudenmukaisuudesta ja keskinäisesti sovitusta työnjaosta. Kotitöitä voidaan tehdä tilannekohtaisesti ja sen mukaan, milloin on aikaa. Tässä työnjaon mallissa sukupuoliroolit voivat olla niin sanotusti kääntyneitä, jolloin esimerkiksi isällä on selkeästi aktiivisempi rooli kotitöissä kuin äidillä. Myös äidit tekevät sukupuoliroolien ylityksiä ja toimivat ikään kuin sukupuolettomasti. Vanhemmat sopivat työnjaosta keskinäisten ja jatkuvien neuvotteluiden avulla. He etsivät heille sopivimpia tapoja toimia ja omia perinteitä, joilla he tekevät eroa edelliseen sukupolveen. He ovat ylpeitä tavastaan hoitaa kotityöt ja lapset. (Törrönen 2012, 65.) Lastenhoitoon käytetty aika on lisääntynyt ja kasvanut tasaisesti sekä miehillä että naisilla, ja varsinkin pienten lasten työssäkäyvät isät ovat lisänneet selvästi lastenhoitoon käyttämänsä aikaa. Se

saattaa kertoa jotain yleisestä kulttuurisesta muutoksesta perheiden ajankäytössä. (Miettinen & Rotkirch 2012, 60.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja menetelmälliset valinnat

5.1 Tavoitteet

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää joensuulaisten lapsiperheiden vanhempien kokemuksia hyvinvoinnistaan. Kokemustietoa kansalaisten hyvinvoinnista tarvitaan kuntien hyvinvointikertomusten tietopohjan täydentäjäksi ja yleisemmin alueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja johtamisen tueksi. Sosiaalialan työntekijöiden osaamista voidaan kokemustiedon avulla lisätä vastaamaan kuntien asiakkaiden palvelutarpeita paremmin. Valtakunnallisessa SOHVI -hankkeessa päätavoitteena on sosiaalialan asiakkaiden hyvinvoinnista kertovan kokemustiedon tuottaminen kuntien palveluiden ja sosiaalialan työntekijöiden osaamisen kehittämisen tueksi. SOHVI -hankkeen Pohjois-Karjalan osiossa tavoitteena on kansalaisten hyvinvointia kuvaavan kokemustiedon tuottamisen lisäksi uusi ja innovatiivinen tapa tunnistaa kokemustiedon pohjalta sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämistarpeita erityisesti syrjäytymisen ehkäisemiseen ja sektorirajat ylittävien osaamistarpeiden ja palveluratkaisujen kehittäminen. (Sosiaaliportti 2012.) Itä-Suomen SOHVI -hankkeen kuntakumppanina toimii Joensuun kaupunki, ja alueen lapset, nuoret ja lapsiperheet ovat hankkeen kohderyhmänä. Karelia-ammattikorkeakoulu hallinnoi ja toteuttaa hanketta. (Sohvi-hanke [Itä-Suomi] 2013.)

Meidän osuutemme oli haastatella joensuulaisten lapsiperheiden vanhempia ja kartoittaa kokemuksia heidän hyvinvoinnistaan ja elämäntilanteestaan. Lapsiperheet määriteltiin tässä tutkimuksessa perheiksi, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Tarkoituksenamme ei ollut taata yleispäteviä vastauksia lapsiperheiden hyvinvointia koskeviin kysymyksiin, vaan tarjota niihin yksi rajattu näkökulma. Tavoitteenamme oli, että opinnäytetyömme tarjoaisi Joensuun kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön lisää tietoa Joensuussa asuvien lapsiperheiden elämästä ja heidän arjestaan. Tutkimuskysymykset olivat siis

- 1) Millainen on pikkulapsiperheiden elämäntilanne
- 2) Mitkä asiat vaikuttavat hyvinvointiin
- 3) Onko perheissä erityisiä palvelu- tai tukitarpeita

5.2 Tutkimusmenetelmä

Laadullinen tutkimus on aineistonkeruumenetelmä, jossa tärkeää on tutkittavien näkökulma. Laadullinen aineisto on pelkistetyimmillään tekstiä, joka voi olla syntynyt joko tutkijasta riippuen tai riippumatta. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein pienen määrään tapauksia ja pyritään mahdollisimman perusteelliseen analysoimiseen. Aineiston tieteellisyyden kriteeri on laatu eikä määrä. (Eskola & Suoranta 1999.) Halusimme saada kokemustietoa ja omin sanoin kerrottuja kuvauksia lapsiperheiltä, joten käytimme kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on ns. todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus siitä, että todellisuus on moninainen. Tutkimuksessa on kuitenkin otettava huomioon, että todellisuutta ei voi pilkkoa mielivaltaisesti osiin. Tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan, ja onkin mahdollista löytää monenlaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152.)

Yleinen tapa kerätä laadullista aineistoa on haastattelu. Haastattelu on eräänlainen keskustelu, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta, on hänen johdattelemaansa ja pyrkii selvittämään mitä jollakulla on mielessään. Haastattelu voidaan toteuttaa ryhmähaastatteluna, jolloin tavoitteena on ryhmäkeskustelu tutkijan haluamasta teemasta tai aiheesta. Aineistoa voidaan kerätä myös osallistuvalla havainnoinnilla, jolloin tutkija tavalla tai toisella osallistuu tutkimansa yhteisön toimintaan. Eläytymismenetelmässä tutkimusaineiston keräämisen keino on pienimuotoisten tarinoiden kirjoittaminen tutkijan antamien ohjeiden mukaan. Laadullista aineistoa voidaan kerätä myös valmiista aineistoista ja dokumenteista. Valmiita aineistoja ovat esimerkiksi aikaisempien tutkimusten aineistot, erilaiset tilastot, henkilökohtaiset dokumentit, organisaatioiden asiakirjat ja joukkotiedotuksen ja kulttuurin tuotteet kuten radio- ja tv-ohjelmat, elokuvat, lehdet, kirjat jne. (Eskola & Suoranta 1999.)

Hankimme aineiston haastattelemalla äitejä. Pidimme haastattelua parempana keinona kerätä laajaa ja monipuolista tietoa ihmisten arkielämästä kuin esimerkiksi kyselylomaketta, koska näin laajasta aiheesta helposti täytettävän mutta monipuolisen kyselylomakkeen laatiminen olisi ollut haastavaa. Olimme rajanneet haastateltavien ryhmän suppeaksi, jotta voimme perehtyä saatuun aineistoon huolellisesti ja tehdä perusteellisemmän analyysin. Tutkimuslupahakemuksen liitteineen (tutkimussuunnitelma ja kysymykset) toimitimme päivähoiton päällikölle ennen haastattelujen alkua. Suullisen luvan haastattelujen tekoon saimme ennen haastatteluja, kirjallisen luvan haastattelujen jälkeen. Tutkimuslupa on liitteessä 1.

Haastattelu voi olla strukturoitu, jolloin kysymysten muotoilu ja järjestys on kaikille sama ja vastausvaihtoehdot ovat valmiit. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille samat, mutta haastateltava saa vastata omin sanoin. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit on etukäteen määrätty, mutta kysymysten muoto ja järjestys ei ole tarkka. Etukäteen päätetyt teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi, mutta järjestys ja laajuus vaihtelevat. Avoimessa haastattelussa keskustellaan tietystä aiheesta, mutta kaikkien haastateltavien kanssa ei käydä läpi kaikkia teema-alueita. (Eskola & Suoranta 1999.) Käytimme aineistoa kerätessämme teemahaastattelua, jolloin haastateltava sai itse kertoa aiheesta suhteellisen vapaasti. Teemahaastattelurunko on liitteessä 2. Valikoimme haastatteluun kysymyksiä joiden kautta ajattelimme lapsiperheiden elämäntilanteen avautuvan parhaiten. Kysymykset olivat kohtalaisen laajoja ja käsittelivät elämän eri osa-alueita. Haastattelun etuna on joustavuus aineistoa kerätessä, ja vastauksia voidaan selventää ja syventää lisäkysymyksin. (Hirsjärvi ym. 2000, 192.) Lisäksi teemahaastattelu loi haastattelutilanteelle avointa haastattelua tiukemmat rajat, mutta toisaalta mahdollisti haastateltavalle yksilöllisten tulkintojen esittämiseen strukturoitua haastattelua laajemmat mahdollisuudet.

5.3 Kohderyhmä

SOHVI-hankkeen yhteistyötahojen kautta tutkimukseemme valikoitui haastatteluissa apunamme ollut päiväkotit. Toimitimme päiväkodille lisätietoa opinnäytetyöstä ja haas-

tattelusta sekä meille sopivista haastatteluajoista. Päiväkodin työntekijät pyysivät vanhempia osallistumaan haastatteluun, ja työntekijöiden kautta sovimme haastatteluajat.

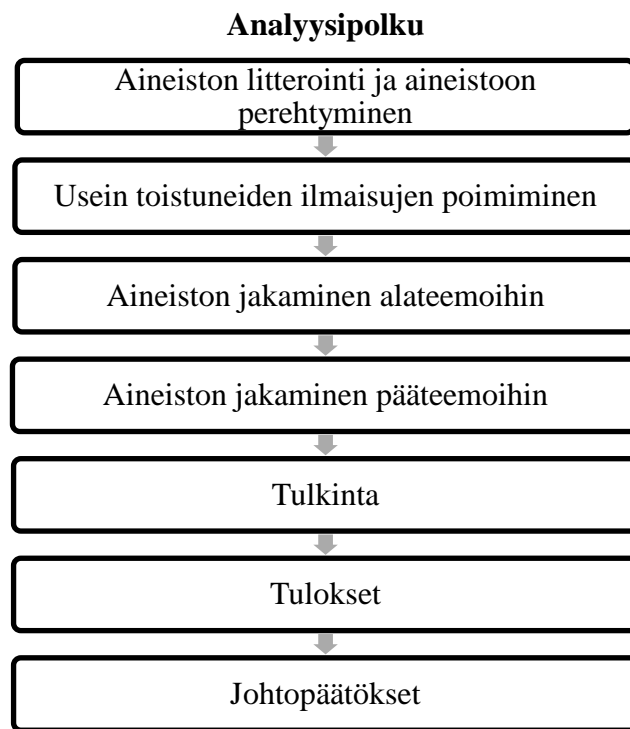
Opinnäytetyötä varten haastattelimme yhteensä kuutta vapaaehtoista äitiä. Pyysimme haastateltavaksi vanhempia, mutta yhtään isää ei ilmoittautunut haastateltavaksi. Tähän on voinut vaikuttaa se, että päiväkodilla on esimerkiksi informoitu vain tiettyjä vanhempia, tai se että lähinnä äidit ovat tekemisissä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Voidaan pohtia myös sitä, ovatko äidit aktiivisempia vaikuttajia lastensa päiväkotiasi-oissa tai yleisestikin kansalaisvaikuttamisessa. Ainakin suomalaisten äänestysaktiivisuutta tutkittaessa on todettu, että sukupuolten välisessä tarkastelussa naisten osallistuminen on ollut miehiä aktiivisempaa kolmen vuosikymmenen ajan. Äänestysaktiivisyyteen vaikuttavat useat eri tekijät. Näitä ovat muun muassa kansalaisten koulutustaso, sosio-ekonominen asema, puolue- ja muu poliittinen sitoutuneisuus ja laajemmin kansalaisten kokemat vaikutusmahdollisuudet. Muita vaaliosallistumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat ikä, sukupuoli, siviilisääty ja kulttuuritausta. (Valtioneuvoston kanslia ja tilastokeskus 2011.) Näitä samoja indikaattoreita saattaisi löytyä myös haastateltaviemme taakaa.

Haastattelumme olivat ajankohdaltaan haastavasti juuri ennen juhannusta, mikä mahdollisesti myös vaikutti haastateltavien saantiin. Haastatelluilla äideillä oli yhdestä kolmeen lasta. Haastattelimme äitejä päiväkodin tiloissa kesäkuussa 2013 ja nauhoitimme haastattelut heidän luvallaan. Haastattelut kestivät hieman alle puolesta tunnista hieman yli tuntiin.

5.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Tavallisesti ajatellaan, että aineiston analyysiin ryhdytään kun aineisto on kerätty ja järjestetty. Tällainen tutkimusaineiston analyysi soveltuukin sellaiseen tutkimukseen, jossa tietoja on kerätty strukturoiduilla lomakkeilla tai asteikkomittareilla. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa jossa aineistoa kerätään mahdollisesti useissa vaiheissa ja rinnakkaisin menetelmin (kuten haastattelu ja havainnointi), analyysia ei kuitenkaan tehdä vain yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa vaan pitkin matkaa. Aineistoa analysoidaan ja kerätään osin samanaikaisesti. (Hirsjärvi ym. 2000, 208.)

Teemoja eli keskeisiä aiheita muodostetaan aineistolähtöisesti etsimällä tekstimassasta yhdistäviä tai erottavia seikkoja. Teemahaastatteluaineiston analysoimisessa teemoittelu on luonteva etenemistapa. Yleensä kaikista haastatteluista löytyy teemat joista haastatteluvien kanssa on puhuttu. Litteroinnin jälkeen aineisto voidaan järjestellä teemoittain, ja joskus teemat muistuttavat aineistonkeruussa käytettyä teemahaastattelurunkoa, tosin aina näin ei käy. Joskus aineistosta löytyy uusia teemoja, ja ihmisten puheesta litteroitua tekstiä tulee tarkastella ennakkoluulottomasti. Teemojen muodostamisessa voi käyttää apuna koodausta ja/tai kvantifiointia. Aineistoa teemojen mukaan järjestellessä voi kunkin teeman alle koota kustakin haastattelusta ne kohdat joissa ko. teemasta puhutaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.) Opinnäytetyömme analyysin eteneminen esitellään kuviossa 1.

Kuvio 1. Analyysipolku.

Aineiston analysoinnissa käytimme teemoittelua. Kesä-heinäkuussa 2013 litteroimme haastattelut, eli kirjoitimme nauhoittamamme haastattelut tekstiksi. Litteroitua tekstiä haastatteluista tuli fontilla Times New Roman 12 ja rivivälillä 1 yhteensä 39 sivua. Luimme aineiston läpi useaan kertaan saadaksemme hyvän kokonaiskuvan, ja ryhdyimme merkitsemään värikynin asioita joita useat haastateltavat olivat maininneet.

Korostimme myös haastatteluista niitä kohtia, jotka vastasivat mielestämme tutkimuskysymyksiimme. Aineisto jakautui osin teemahaastattelurungon mukaisesti alateemoihin. Jaoimme haastateltujen vastaukset eri aihepiirien alle. Haastatteluiden käsittelyssä käytimme haastateltavista koodeja, jotka valittiin sattumanvaraisesti numeroiden 11 ja 19 väliltä jotta haastateltavia ei tunnista liian helposti.

Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita jostakin yleisemmästä kuin vain erilaisten haastattelujen kirjosta. Tällöin huomiota kiinnitetään tyypillisyyteen, eli aineistoa kokonaisuutena luonnehtiviin seikkoihin joita pyritään informatiivisesti tiivistämään. Mielenkiintoa voidaan kohdistaa myös seikkoihin, jotka saatetaan ajatella erikokoiseksi, yksittäiseksi, omituisiksi ja keskimääräisestä poikkeaviksi. Epätyypillisiä tapauksia voidaan ja usein pitääkin analysoida. Tyypittelyllä tarkoitetaan tyypillisten asioiden kokoamista. Aineisto tiivistetään havainnollisiin tyypeihin. Kyseessä on siis haastateltavien tarjoaman informaatioaineksen tyypittely. Esimerkiksi haastatteluaineistosta voidaan etsiä tietyn tyyppisiä vastauksia, joita yhdistävät tietyt elementit ja joiden voidaan ajatella edustavan jotakin tyyppiä. Kuhunkin tyyppiin voidaan tyyppiin kuuluvien tekstien avulla laatia tyypikuvauksia. Kuvauksissa yhdistyvät eri vastauksissa esiintyvät yleiset ja tyypilliset elementit. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Teemoittelun jälkeen tyypittelimme aineiston, eli teemojen alle kasatuista vastauksista etsimme tyypillisimmät vastaukset ja toisaalta myös joukosta poikkeavia vastauksia. Kyseisiä vastauksia on käytetty opinnäytetyössämme johtopäätöksiemme tukena. Tyypittelyssä teemoitteluun verrattuna kuvataan aineistoa lukuisten teemojen sijaan tarkemmin. Tyypit ovat koontien koonteja, eli useimmiten teemat sisältyvät tyypeihin. Tyypittely vaatii aineiston aktiivista työstämistä ja tavoitteellista toimintaa kohti perusteellista tiivistämistä. Raportoinnissa analyysi voidaan purkaa auki esimerkiksi edeten tyypikertomuksista tarkentavaan teemoitteluun, esittäen aluksi muodostetut tyypit ja sen jälkeen syventäen niiden tarjoamaa kuvaa teemoitellen tyyppien sisältöä tarkemmin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.) Esimerkki analyysin toteuttamisesta näkyy kuviossa 2.

Esimerkki analyysin toteuttamisesta.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alateema	Yläteema
No lapset tietysti, mies No kyl se on perhe Kyllä se on perhe ja lapset, mies ja lapset se ensimmäinen ilo	Lapset Mies Perhe	Perhe Parisuhde	Sosiaaliset suhteet
Tottakai ystävät.. ..Mä en voi olla ilonen että minun läheisillä ei ole asiat hyvin Ystävät, sukulaiset	Ystävät Sukulaiset Läheisten hyvinvointi	Ystävät Sukulaiset	
Omat harrastukset on niitä elämän iloja. Harrastukset on myös elämän iloja. Vapaa-aika	Omat harrastukset Vapaa-aika	Vapaa-aika	Elintaso
Talous.. .. Ja työ. Ja raha.	Talous, työ. Raha	Työ Raha	
Perheen hyvinvointi ja terveys, oma terveys kans tietenkin, varmasti yks tärkeimmistä on oma terveys ja oma hyvä olo.	Perheen hyvinvointi ja terveys, oma terveys, hyvä olo.	Oma ja perheen terveys Hyvä olo	Terveys

Kuvio 2. Esimerkki analyysin toteuttamisesta. Mitkä asiat vaikuttavat hyvinvointiin.

Tulosten analyysin jälkeen niitä selitetään ja tulkitaan. Tulkinta tarkoittaa analyysin tulosten pohdintaa ja niistä tehtäviä omia johtopäätöksiä. Tulkinta on myös aineiston analyysissä esiin nousevien merkitysten selkiyttämistä ja pohdintaa. Tulosten analyysi ei vielä riitä kertomaan tutkimuksen tuloksia, sillä tuloksista olisi pyrittävä laatimaan synteesejä. Synteetit kokoavat yhteen pääseikat ja antavat selkeästi vastaukset asetettuihin ongelmiin. Johtopäätökset perustuvat laadittuihin synteeseihin. Tutkijan tehtävä on pohtia saatujen tulosten merkitystä paitsi tutkimusalueella, myös laajemmassa kontekstissa. (Hirsjärvi ym. 2000, 211–212.)

6 Tulokset

6.1 Taustatiedot

Haastateltavamme olivat Joensuussa asuvia henkilöitä. Tutkimuksemme osallistui kuusi saman päiväkotiryhmän vanhempaa. Haastateltavien ikäjakauma oli 28–42 vuotta. Kaikki haastateltavat olivat parisuhteessa. Perheissä oli yhdestä kolmeen lasta, nuorimmat lapsista olivat päiväkodissa ja vanhimmat murrosikäisiä.

6.2 Joensuu lapsiperheen asuinympäristönä

Haastateltavien perheiden asumisessa ja asuinalueessa oli samankaltaisuutta ja asumiseen oltiin tyytyväisiä. Asuinympäristön hyvinä puolina pidettiin turvallisuutta, mukavaa naapurustoa, yhteisöllisyyttä ja muiden lapsiperheiden läheisyyttä. Myös keskustan ja palvelujen sekä luonnon läheisyys sekä hyvät harrastusmahdollisuudet saivat positiivisia mainintoja.

Me asutaan pihapiirissä jossa on iso yhteinen piha. Me tunnetaan henkilökohtaisesti kaikki meidän naapurit. Ja meillä on aika hyvä tämmönen henki siellä eli aina on apua tarjolla jos on joku hätä. Elikkä se on semmosta aika yhteisöllistä asumista. (H14).

Yhteisöllisyydessä on myös toinen puolensa:

”No niin ihanaa ku naapurit on niin ne naapurit on sitte niitä huonojaki ku ne on liian lähellä, et me asutaan kuitenkin niin lähellä, ne talot on toisiaan että en mä voi kulkea alusvaatteisillani omassa kodissani sisällä, tai sit miun pitää laittaa aina kaikki niiku säleverhot kiinni ja mun mielestä se tarkoittaa sitä että asutaan liian lähekkäin, että ihan suoraan näkee toisen kodista toisen sisään niin se on mun mielestä huono tämmösissä, näissä, vanhoissa, mutta uusimmissa saattaa vielä lähekkäämmin, mutta ei piä ehkä valittaa mutta, niin, se on ainut huono puoli.” (H11).

Kaupunkina Joensuu näyttäytyi monelle sopivan pienenä paikkana mutta sijainniltaan hieman syrjäisenä liikkumisen, kuten matkustamisen kannalta. Toisaalta luonnon läheisyyttä ja ihmisten välittömyyttä pidettiin Joensuulle ominaisina arvostettavina piirteinä. Keskussairaalan ja yliopiston olemassaolo mainittiin erittäin merkityksellisenä asiana.

(--) täällä ihmiset on toisia varten olemassa, täällä niiku ihmiset auttaa toinen toisiaan täällä ihmiset juttelee kaupassa, saat paljon paljon parempaa palvelua riippumatta siitä miltä sä näytät tai minkälaiset vaatteet sulla on päällä, että kyllä täällä ollaan niiku ihmisiä, minusta. Että se muuttu jo tuossa ku mennään kuopioon niin mun mielestä siellä ollaan tymeitä. (H11).

Palvelujen supistamisesta oli huolissaan ainoastaan yksi vastaaja. Joensuuta pidettiin kuitenkin myös suvaitsemattomana, tasapaksuna ja kaupunkina, joka ei arvosta kulttuuriperintöä tai vaihtoehtoisuutta. Tähän viitattiin mm. ravintola Jokelan lakkauttamisella ja rakennuskiistalla.

Lapsiperhepalveluihin haastateltavat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä. Neuvolapalveluista nousi esiin yksi muista erottuva kokemus, jossa lastenneuvolan sijainti koettiin hankalaksi asuinpaikkaan nähden ja terveydenhoitajien vaihtuvuus lapsen vauva-aikana oli poikkeuksellisen runsasta.

(--) ja sit meillä on ollu vielä semmonen tilanne että meillä on neuvolatäti vaihtunut ihan jatkuvasti. Siitä ei tullu ihan mittään kun ensimmäisen vuoden aikana niin oliko meillä viis eri ihmistä siellä, niin mä mietin että se on ihan sama minkälaista perhe-elämää me ois vietetty, kukaan ei ois pystyny kiinnittämään mihinkään asioihin huomiota, ja jos itsellä ois ollu joku raskaudenajan jälkeinen masennus, en ois alottanu kenellekään kertomaan sitä, kun eihän siinä oo mitään järkeä että siinä koko ajan vaihtu se ihminen. (H14).

Osa vastaajista toi esiin, että palveluita oli hyvin tarjolla, mutta he itse eivät niitä tarvinneet tai käyttäneet. Eräs äiti mainitsi, ettei hänen lapsensa ollut mahtunut iltapäiväkerhoryhmään, vaikka tarve olisi ollut suuri sillä hetkellä. Yksi haastateltavista toivoi julkisten palvelujen säilyvän vahvana, mutta kertoi oman perheensä käyttävän enemmän yksityisiä terveydenhoitopalveluja. Päivähoitoon Joensuussa oltiin myös melko tyytyväisiä, vain ryhmien koosta ja henkilökuntaresursseista oli pari vastaajaa huolissaan. Eräessä vastauksessa nousi esiin huoli päiväkodeissa esiintyneestä kiusaamisesta. Muutoin neuvola- ja päivähoitopalveluihin ei koettu tarvittavan isoja parannuksia. Voidaan sanoa, että haastatteluissa nousi omien vertaisverkostojen ja ystävien tuki ammatillisten tukipalvelujen edelle.

6.3 Lapsiperheiden sosiaalinen hyvinvointi ja yhteisyyssuhteet

Haastattelemissamme perheissä oli yhdestä kolmeen lasta. Useimmat määrittivät ydinperheen lisäksi perheeseen kuuluvaksi myös isovanhempia ja sisaruksia perheineen. Perhesuhteita kuvailtiin hyviksi, läheisiksi, lämpimiksi, avoimiksi, tiiviiksi, arkisiksi ja rennoiksi. Perhe oli kaikille haastateltaville hyvin tärkeä, ja merkitsi tukea, turvallisuutta ja rakkautta sekä pysyvyyden tunnetta. Perhettä kuvailtiin mm. näin:

Kyllä kai se on semmonen turva, semmonen turvallinen tukirengas tai joku mikskä sen sanois, se on vaan jotenkin niin luonnollista ettei sitä oikein osaa ajatella etteikö sitä olis, se on tärkeintä mitä nyt on olemassa. (H14).

Haastateltavat kokivat lähellä asuvat sukulaiset, kuten perheen isovanhemmat tai omat sisaruksensa, läheisemmiksi kuin kauempana asuvat. Haastattelussa tuli myös esiin, että perheet ovat jopa valmiita muuttamaan lähemmäs sukulaisia, jolloin tarvittaessa saadaan ja voidaan antaa helpommin apua.

Ystävät olivat myös kaikille haastateltaville tärkeitä. Haastateltavilla oli niin omia, puolison kanssa yhteisiä kuin ”lapsiperhekavereitakin.” Ystävät koettiin tärkeänä keskustelukanavana ja tukena, ja he auttoivat jaksamaan arjessa. Ystävien kanssa haastateltavat viettävät aikaa ja irtautuvat perhearjesta. Useassa vastauksessa mainittiin ystävät myös vertaistukena.

Ilman heitä maailma ois paljo pienempi ja ongelmat suurempia. (H14).

Osa haastateltavista koki, ettei ystäville ollut riittävästi aikaa.

Kun arki vie niin paljo aikaa, nää pyörytykset ja vähemmän ja vähemmän on aikaa kavereille ja ystäville. (H14).

Toisaalta koettiin myös, että tuttavien oli liikaa ja se oli pois perhe-elämältä.

No mulla on kyllä paljon tuttavien henkilökohtaisesti, vähä joskus tuntuu että liikaakin, että tuntuu että tuo perhe-elämä jää välillä niikö paitsioon sen takia että ku tulee aina luvattua sinne ja tänne ja tuonne mentyä. (H11).

6.4 Lapsiperheiden elintaso

Haastateltavista kaikki kävivät töissä, ja puoliso oli joko töissä, freelancer tai opiskelija.

Pärjätään ihan hyvin kuitenkin että ei nyt ihan tiukilla mutta ei nyt mitenkään ylimäärästäkään hirveesti oo (H15).

Toimeen tulee (H17).

Nippanappa toimeen tullaan (H14).

Vastauksissa korostui se, että perheet kyllä pärjäävät mutta ylimääräistä rahaa ei juuri ole. Rahat riittävät ruokaan, asumiseen ja laskujen maksuun. Lasten harrastusmahdollisuuksien turvaamista pidettiin tärkeänä, ja monessa perheessä haaveiltiin ulkomaanmatkasta, mikäli rahaa olisi käytössä enemmän. Taloudenpidosta vanhemmat vastaavat pääosin yhdessä, ja kulutusmenot jakautuvat tasaisesti.

Puolison kanssa aateltu yleensä niin, että se perhe on niiku tavallaan yhteinen yritys että se kenellä on rahaa niin se sitte käyttää sitä. (H14).

Perhe-elämä meni osassa vastauksista selkeästi palkan edelle, ja pienempään palkkaan oltiin tyytyväisiä. Yksi haastateltava myös totesi, että

No pakkohan sitä on olla, että pärjää.. ..ei se onnelliseksi tee se raha kuitenkaan. (H17).

Kyseisessä vastauksessa tiivistyy hyvin useamman haastateltavan ajatukset rahasta.

Sit jos tulee se tilanne että on vähemmän rahaa niin sit eletään sen mukaan. (H11).

Työn ja perhe-elämän yhdistäminen koettiin haastavana vuorotyötä tehtäessä, samaan aikaan opiskeltaessa tai lasten ollessa pieniä.

Onhan se sellaista sumpailua välillä. (H12).

Töihin on lähdetty taloudellisista syistä lasten ollessa pieniä. Toisaalta vastauksissa tuli esille, että perhe myös rytmittää työelämää niin opiskeltaessa kuin työssä käytäessä.

6.5 Arjen ilot ja haasteet

Perhe, ystävät, työ, harrastukset, oma vapaa-aika ja luonto toivat iloa haastateltavien elämään. Arjessa iloa tuottavia asioita olivat mm. lemmikit, hyvät keskustelut, asioiden kokeminen yhdessä, kahdenkeskinen aika lapsen kanssa perheissä joissa lapsia oli useampi kuin yksi ja lasten luottamuksen osoitus. Arjen valopilkkuna mainittiin myös

esimerkiksi onnistunut leffahetki kotona perheen kesken, tai vaikka hyvin onnistunut ruoka jota on koko perhe koolla syömässä. Osa haastateltavista mainitsi myös hyvin yksityiskohtaisia asioita, kuten hyvä kahvi ja sanomalehti aamulla tai lapsen aamun ensimmäinen hymy. Myös muiden ihmisten iloisuus ja onnelliset ihmiset tuottavat iloa.

Haastateltavien elämänlaatuun vaikuttaa paljon työ ja raha, joista ainakin toinen mainittiin jokaisessa elämänlaatua käsittelevässä vastauksessa.

No varmaan ainaki se, että jos asiat silleen rullaa hyvin ja kaikki on niin että ei oo töistä mittää stressiä, töissäki kaikki mennee nii onhan se elämänlaatu paljon parempaa, jaksaa kotona ja töissä. (H17).

Kaikista vastauksista nousi esiin, että vanhemmat tarvitsevat välillä omaa aikaa. Omaksi ajaksi ajateltiin esimerkiksi lenkillä käynti, illalla television katselu lasten mentyä nukkumaan ja omat harrastukset. Kaikissa perheissä vietettiin myös yhteistä aikaa koko perheen kesken. Lasten harrastuksissa on koko perhe mukana, ja yhdessä ulkoilu ja liikunta nousivat useassa vastauksessa esiin. Lapsilla oli myös omia harrastuksia talviaikaan. Myös ystäväperheiden kanssa vietetty aika mainittiin useassa haastattelussa.

Viikonloput ollaan aina yhdessä, pääsääntöisesti. Ja viikolla sitten kukin tahollaan käy itsekseen harrastamassa. Niin se monesti jakautuu. (H19).

Myös parisuhde mainittiin. Jos parisuhde on kunnossa, niin muuten elämältä kestää paljon. Parisuhteen, työn ja talouden lisäksi myös sukulaiset ja ystävät vaikuttavat elämänlaatuun ”niin hyvässä ku pahassa” (H14).

Aiemmin mainittujen lisäksi myös terveys vaikutti haastateltavien elämänlaatuun.

Yleisesti elämänlaatuun, tuota, riittävästi aikaa niille asioille mitkä sitä vaatii. Se vaikuttaa elämänlaatuun. Sit ne ystävät, oma perhe, perheen hyvinvointi ja terveys, oma terveys kans tietenkin, varmasti yks tärkeimmistä on oma terveys ja oma hyvä olo. Ja raha. (H19).

7 Tulosten tarkastelu

Koetun hyvinvoinnin tutkimus on kansallisesti ja kansainvälisestikin ajankohtainen aihe. Tiedot taloudellisesta hyvinvoinnista enää riitä, vaan tarvitaan tietoa ihmisten hy-

vinvointikokemuksista ja siitä, miten ihmiset todella voivat ja tuntevat. Tutkimuksissa on tuotu yhä useammin esiin hyvinvoinnin käsitteen moniulotteisuus sekä subjektiivisuus. Laajemmassa yhteydessä nähdään, että henkilökohtaisesti koettuun hyvinvointiin vaikuttavat paljolti ihmisen omat ominaisuudet, ihmissuhteet, oikeudet ja vapaudet sekä turvallisuuden tunne. (Törrönen 2012, 11.)

Haastatteluissa nousi esille, että kaikki haastateltavat olivat hyvin pitkälti tyytyväisiä asumismuotoonsa ja asunnon sijaintiin. Lähes kaikki asuivat samalla asuinalueella Joensuun keskustan lähetyvillä. Asuinalueen turvallisuuden kokemukseen lähiössä tai haja-asutusalueella asuminen vaikuttaa siten, että eniten turvattomuutta koetaan lähiössä ja vähiten haja-asutusalueilla. Myös lännen ja idän välillä on ero; turvattomuuden kokemus on yleisempää Länsi-Suomessa. Ystävien ja sukulaisten tapaamisella on yhteys asuinpaikan kaupunkimaisuuteen siten, että keskustassa asuvat tapaavat ystäviä tai sukulaisia muita useammin. (Karvonen, S., Kauppinen, T. M. & Ilmarinen, K. 2010.)

Perheisiin koettiin useassa vastauksessa kuuluvan kumppanin ja lasten lisäksi myös muita sukulaisia. Perhe oli erittäin tärkeä, ja myös ystävät auttoivat jaksamaan arjessa. Parisuhteessa elämisellä saattoi olla vaikutusta hyvinvoinnin kokemuksiin. Vastauksissa tuli esille, että puoliso on tärkeä tuki. Lapsiperheiden vanhemmat kokevat suhteellisen harvoin saavansa riittävästi konkreettista apua tai henkistä tukea vanhemmuuteen. Äidit ja isät saavat tutkimuksen mukaan tukea lähinnä omalta puolisoltaan.

Perheen ja suvun tuki on yleisempää pikkulapsivaiheessa kuin lasten kasvaessa kouluikänsä. Pikkulapsivaiheessa sekä käytännöllisen että henkisen tuen tarve ehkä tunnustetaan ja apua tarjotaan helpommin. Isompien lasten vanhemmat saattaisivat edelleen tarvita tukea sosiaaliselta verkostoltaan, mutta riittävä tuen saamisen kokemus vähenee systemaattisesti lasten iän myötä – ainoastaan äitien työtovereiltaan saama tuki lisääntyy lasten kasvaessa. (Lammi-Taskula & Salmi 2008, 52.)

Tutkimuksessa ilmeni, että vuorotyötä tehdessä, opiskellessa tai lasten ollessa pieniä työn ja perhe-elämän yhdistäminen koettiin haasteelliseksi. Töihin kuitenkin piti lähteä taloudellisista syistä. Rahat riittävät juuri ja juuri normaaliin elämiseen. Haaveissa oli kuitenkin esimerkiksi ulkomaanmatka, mikäli rahaa olisi enemmän. Tutkimuksessamme tuli esiin kahdenlaista näkökulmaa. Joissakin perheissä tehtiin töitä perheen kustannuk-

sella, ja vaikka tämä tiedostettiin, haluttiin keskittyä työhön, ja joissakin perheissä työstä ja elintasosta oltiin valmiita tinkimään, mikäli se toi lisää aikaa perheen kanssa olemiselle. Taloudellinen tilanne oli selkeästi kaikissa haastatteluiden vastauksissa yksi hyvinvointiin suuresti vaikuttava tekijä. Lyhennetyin työajan käyttöön vaikuttaa muun muassa uralla etenemisen kytkeytyminen kokopäivätyöhön, pelko siitä että joutuu tekemään lyhyemmässä ajassa ja pienemmällä palkalla kokopäivätyötä vastaavat tehtävät, lapsen näkökulman vähäinen huomioon ottaminen ja työnantajien sekä työntekijäjärjestöjen haluttomuus lasten vanhempien päivittäisen työajan lyhentämiseen. (Pulkkinen 2002.) Ilta-, yö- ja viikonlopputyötä tekee joka kolmannen lapsen äiti ja useamman kuin joka toisen lapsen isä (Pulkkinen 2002).

Kun perheen elintaso laskee, ovat vanhemmat lujilla. Hermostuminen, syyttely, riitely, suru, masennus ja pettymys voivat olla perheen arkea, ilmapiiri kotona kiristyy ja lapset joutuvat mukaan tunnemylläkkään. Matkoihin ja kalliisiin harrastuksiin ei ole enää varaa, perhe joutuu ehkä muuttamaan pienempään asuntoon tai vaihtamaan kotipaikkakuntaa. On tingittävä ruoka- ja vaatemenosta, sekä ylimääräisestä autolla ajosta. Vaikeuksiin ja muutoksiin reagoidaan perheissä eri tavoin. Toisissa perheissä perheyhteys tiivistyy ja halu selvitä kasvaa, toiset perheet taas hajoavat, ja tuolloin taloudellinen tilanne pahenee entisestään. (Ijäs 2009, 102.)

Perheissä tehdään paljon myös palkatonta työtä, johon kuuluu mm. kodin- ja lastenhoito. Tutkimusaineistomme perheissä näyttäisi vallitsevan neuvoteltujen työnjakojen malli, jossa mies käy ansiotyössä mutta on laajentanut reviiriään lasten- ja kodinhoidon alueelle. Haastateltavien vanhempien puheessa miehet leipoivat, laittoivat ruokaa, pesivät pyykkiä ja toisaalta naiset tekivät remontteja ja pihatöitä. Tutkimuksessa kerrottiin kuitenkin hyvin suoraan myös toisenlaisesta jaosta, jossa siivous ja muut ”naisten työt”, kuten vastauksissa ilmaistiin, kuuluivat totaalaisesti perheen äidille ja ”miesten työt”, kuten remontoinnit, perheen isälle. Malli oli saatu lapsuudenkodista.

Hyvinvointitutkimuksessa koettu hyvinvointi rakentaa haastateltavien käsitystä heidän omasta suhteellisesta yhteiskunnallisesta asemastaan. (Törrönen 2012, 169.) Tämä näkyy tutkimuksemme vastauksissa, joissa elämä näyttäytyy työn ja kotiin panostamisen vuoksi kiireisenä mutta toisaalta itselle, ystäville ja perheelle anteliaana ajankäyttönä. Lasten harrastukset ja kulttuuri sekä yhdessä tekeminen mainitaan tärkeiksi. Melkein

jokainen vastaaja myös korosti miehen ainakin lähes tasapuolista osallistumista lastenkasvatukseen ja -hoitoon. Talousasiat sivuutettiin mainintoina ”toimeen tullaan” ja ”peruselämään riittää”, mikä viittaisi enemmänkin siihen, ettei taloushuolia ole.

Suhteellinen yhteiskunnallinen asema syntyy vuorovaikutuksessa ympäröivään yhteiskuntaan ja eletävän ajan normeihin. Suhteellinen yhteiskunnallinen asema mittaa omaa ja toisten taloudellista, kulttuurista ja sosiaalista arvoa yksilön itsensä, oman yhteisönsä ja muun yhteiskunnan silmissä. Taloudelliset ja yhteiskunnallista menestystä kuvaavat mittarit toimivat yksilöllisen toiminnan arvioinnin välineinä. Niiden tuottama asema tekee näkyväksi ihmisen itsensä, hänen yhteisönsä sekä yhteiskunnan asettamat odotukset. Yksilöä arvioidaan ja hän itse arvioi itseään sen perusteella, miten paljon hän tuottaa kansalaisena, sukupuolensa edustajana tai suhteessa muihin oman yhteisönsä jäseniin. Vaihtelee yksilöittäin, miten henkilö kokee yhteisön itseensä kohdistamat odotukset. Kun ihminen käyttäytyy ja toimii oman sosiaalisen ryhmänsä vakiintuneiden toimintamallien mukaisesti, hän kokee saavansa arvostusta ja tulevaisuutta palkituksi siten, että hän säilyttää statusensa ryhmässä. (Törrönen 2012, 170.)

8 Pohdinta

Opinnäytetyömme tarkoitus oli tuottaa lapsiperheiden hyvinvointia kuvaavaa kokemustietoa sosiaali- ja terveystalouden kehittämisen tueksi. Halusimme tehdä opinnäytetyönä tutkimuksen, joka vastaa tarpeeseen, on ajankohtainen ja merkittävä. Opinnäytetyön mielekkyyden kannalta on tärkeää, että se palvelee niin meitä kuin SOHVI -hankettakin. Palvelujärjestelmän päivitys on ajankohtainen ja ollut mediassakin esillä. Sosiaali- ja terveystalouden työntekijöillä voi olla käsitys siitä, mitä pitäisi muuttaa, ja opinnäytetyömme tarkoitus on tuoda esiin myös asiakkaiden, palveluiden käyttäjien ajatuksia siitä, millaisia uudistuksia palvelujärjestelmämme kaipaa. Näin Joensuun kaupungilla on mahdollista vastata näihin tarpeisiin.

Tutkimuksemme tuloksissa nostimme esille niitä asioita, joita haastateltavat kokivat hyvinvointinsa kannalta tärkeiksi. Saamamme tutkimustulokset ovat pitkälti yhteneväi-

siä aikaisempien tutkimusten kanssa, mutta tutkimustuloksiamme ei voi kuitenkaan yleistää koska otantamme oli pieni ja keskittyi hyvinvoivalle keskiluokkaiselle asuinalueelle, eivätkä tulokset siten edusta kaikkien joensuulaisten vanhempien ajatuksia eivätkä kata koko kaupungin lapsiperheitä. Tuloksemme kuvaavat kuitenkin hyvin yhden asuinalueen lapsiperheiden hyvinvointia.

8.1 Jatkotutkimusideat

Lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämistä varten tarvitaan kokemustietoa. Pelkät rekisteri- ja tilastotiedot eivät riitä, vaan tietoa täytyy olla monipuolisemmin, että hyvinvointia voidaan turvata ja tuottaa paremmin. Hyvinvointi koostuu monista eri tekijöistä, ja hyvinvoinnissa voi olla alueellisia eroja.

Tämä tutkimus kattoi vain tietyllä asuinalueella asuvia äitejä. Laajemmin ajatellen tutkimuksen tulokset eivät ole välttämättä käyttökelpoisia, koska eri alueilla voi olla huomattavia eroja hyvinvoinnissa. Tutkimuksessa isien ääntä ei saatu kuuluviin, mikä olisi tämänkaltaisen tutkimuksen kannalta tärkeää.

Olisi mielenkiintoista tutkia miten tulokset muuttuisivat, jos tutkimukseen ottaisi mukaan laajemman alueen tai koko kaupungin. Siten voisi selvittää myös eri alueiden välisiä eroja. Myös isien saaminen mukaan tutkimukseen toisi isien näkemyksen perheiden hyvinvoinnista. Tämä tutkimus tehtiin haastattelemalla, mutta sitäkin voisi miettiä, sopisiko kyselylomake tämänkaltaiseen tutkimukseen. Tällöin otanta voisi olla suurempi.

8.2 Luotettavuus ja eettisyys

Eettiset ratkaisut liittyvät kaikkiin tutkimuksiin. Tutkimuksissa jotka kohdistuvat ihmisiin tärkeimpiä eettisiä periaatteita ovat informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys. (Hirsjärvi & Hurme 2000.) Haastattelut tulee säilyttää tekstimuotoon muuttamisen jälkeen jatkotutkimuksia varten mahdollisimman vähän muutettuina, mutta kuitenkin poistaa aineistosta tunnistetiedot eli anonymisoida aineisto. Suorien tunnistetietojen eli nimen, yhteystietojen ja syntymäajan lisäksi haastatte-

luissa esiintyy paljon epäsuoria tunnistetietoja, kuten asuinpaikkakunta, työpaikka, sukupuoli ja koulutustausta. (Kuula & Tiitinen 2010.)

Ennen haastatteluja hankimme päivähoidon päälliköltä luvan tutkimuksen tekemiseen. Pyysimme tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä luvan haastatteluun, osallistuminen oli vapaaehtoista. Haastattelut tehtiin luottamuksellisesti, ja haastateltavien anonymiteetistä huolehdittiin. Litteroidut haastattelut nimettiin koodinimillä eikä haastateltavien omilla, ja tiedot esimerkiksi työpaikasta poistettiin. Haastatteluja ei koodattu numeroin myöskään siinä järjestyksessä, missä haastattelut tehtiin, vaan jokaiselle haastattelulle valittiin sattumanvaraisesti numero 11 ja 19 välillä.

Haastatteluaineistoa arvioitaessa luotettavuus riippuu aineiston laadusta. Haastatteluaineisto on luotettava, jos kaikki haastateltavat on haastateltu, tallenteiden kuuluvuus on riittävän hyvä, litterointi noudattaa alusta loppuun samoja sääntöjä ja luokittelu on määriteltyä. (Hirsjärvi & Hurme 2000.)

Pyrimme raportoimaan tutkimustulokset mahdollisimman rehellisesti ja tarkasti. Opinnäytetyössä kerrotaan miten analyysiprosessi on edennyt ja miten olemme tulokset saaneet, jotta lukija voi tarkastella prosessin etenemistä. Tutkimusprosessista yritimme tehdä mahdollisimman "läpinäkyvän".

Eriyisesti analyysivaiheessa pohdimme työmme eettisyyttä ja luotettavuutta. Haastateltavien määrä oli aika suppea ja tulokset olivat hyvin samankaltaisia eri vastaajien välillä. Toisaalta samasta päiväkodista kerätty lisäaineisto ei välttämättä olisi tuonut juurikaan uutta tietoa. Mikäli tutkimuksemme olisi ollut laajempi, olisi aineistoa voinut kerätä enemmän ja eri päiväkodeista.

8.3 Oppimisprosessi

Opinnäytetyötä tehdessämme opimme uusia asioita perheiden hyvinvointiin vaikuttavista asioista. Perheen hyvinvointi on laaja käsite ja eri ihmiset käsittävät sen eri tavoin. Mielestämme on tärkeää, että lasten, nuorten ja lapsiperheiden ääntä kuullaan ja huomioidaan päätösten teossa. SOHVI -hankkeen kautta tämä mahdollistuu, ja opinnäyte-

työmme on vain pieni osa hankkeen tutkimusta. Toivottavasti hyvinvoinnin tutkiminen johtaa myös palveluiden kehittämiseen valtakunnallisesti, eivätkä asiat jää vain tutkimisen tasolle.

Opinnäytetyön teko oli ajoittain haastava prosessi, mutta myös opettava ja antoisa. Meillä oli hyviä yhteistyökumppaneita joiden avulla prosessi eteni. Haasteita prosessissa olivat aikataulutus, haastatteluiden ajankohta ja ajoittain teorian etsiminen. Parityöstä on puolensa ja haittansa, mutta koimme saavamme yhdessä enemmän aikaan kuin erikseen. Toisen painostus sai pysymään aikataulussa, ja toiselta saatu tuki oli tärkeää projektin eri vaiheissa. Toisen näkökulma asioihin on myös merkittävä, koska siten näkemys ei jää niin yksipuoliseksi. Oli myös hyvä, että tehtäviä pystyi jakamaan. Kaikkea ei tarvitse tietää eikä osata, mutta onneksi meitä oli prosessissa mukana kaksi.

Haastatteluiden jälkeen huomasimme, että haastattelurunko olisi ollut hyvä testata etukäteen. Osa haastattelukysymyksistä osoittautui myöhemmin tarpeettomiksi, ja joistakin asioista olisi voinut kysyä tarkemmin. Haastattelutilanteet onneksi mahdollistivat lisäkysymykset jos huomasimme niille sillä hetkellä tarvetta.

Yksi aikaa vievä vaihe oli aineiston analysointi. Tutkimme eri analysointimenetelmiä ja päädyimme ratkaisuun joka tuntui meidän tutkimuksemme kannalta järkevimmältä. Aineiston analysointi oli opettava ja mielenkiintoinen kokemus.

Lähteet

- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.
- Hiilamo, H. 2006. Akantappolaista isäkiintiöön. Perhepolitiikan pitkä linja Suomessa ja Ruotsissa. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hämäläinen, U. & Kangas, O. 2010. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tarkastelua. Teoksessa Hämäläinen, U. & Kangas, O. (toim.) Perhepiirissä. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 7-27.
- Ijäs, K. 2009. Arvot asuvat kotona. Ajatuksia perhearvoista. Helsinki: Kirjapaja.
- Karvonen, S. 2008. Hyvinvointi työikäisten kokemana. Teoksessa Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. (toim.). Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes.
- Karvonen, S., Kauppinen, T. M. & Ilmarinen, K. 2010. Koetun hyvinvoinnin erot ja kehitys asuinpaikan mukaan. Teoksessa Vaarama, M., Moisio, P. & Karvonen, S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Yliopistopaino, 216-233.
- Kivijärvi, S., Rönkä, A. & Hyväluoma, J. Vanhemmuus arjessa: neuvottelua, hässäköitä ja hassuttelua. Teoksessa Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. 2009. Jyväskylä: PS-kustannus, 47-68.
- Kuula, A. & Tiitinen, S. 2010. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Ruusuvoori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 446-459.
- Lammi-Taskula, J. & Bardy, M. 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. THL. Helsinki 2009: Yliopiston kirjapaino, 60-69.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2010. Lapsiperheiden toimeentulo lamasta lamaan. Teoksessa Vaarama, M., Moisio, P. & Karvonen, S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Yliopistopaino, 198-215.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä: Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Helsinki: Väestöliitto.
- Ojanen, M. 2011. Hyvinvoinnin käsikirja. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa/Kirjapaja.
- Partio, L. 2013. Hallitus ohitti lapsen edun. (Pääkirjoitus). MLL, Lapsemme-lehti 9/2013.
- Pulkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen pääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Raijas, A. 2011. Arjen hyvinvointi. Teoksessa Saari, J. (toim.) Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus. 243-263
- Repo, K. 2009. Lapsiperheiden arki. Näkökulmina raha, työ ja lastenhoito (The everyday life of families with small children. Analyses of talk about money, work, and childcare.) www.uta.fi/kirjasto/vaitokset/2009/2009132.html 24.9.2013

- Rönkä, A., Kinnunen U. & Sallinen M., 2005. Lapset, vanhempien työ ja perheen arki. Teoksessa Kinnunen, U., Feldt, T. & Mauno, S. (toim.) Työ leipälajina. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: WS Bookwell Oy.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html 10.3.201
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_5.html.html 10.3.2013
- Salmi, M. ja Lammi-Taskula, J. 2004. Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Helsinki: Stakes.
- Sevon, E. & Notko, M. 2008. Perhesuhteet puntarissa. Tampere: Gaudeamus.
- Sohvi-hanke (Itä-Suomi) 2013. <http://sovihankeitasuomi.blogspot.fi/> 6.3.2013
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2006. Perhepolitiikka Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Sosiaaliportti. 2012. Sohvi -hanke käynnistyy. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/uutinen/sosiaalialanamkverkoston-ajankohtaista/sohvi-hanke-kaynnistyy> 5.3.2013
- Takala, P. 2005. Onko meillä malttia sijoittaa lapsiin? Helsinki: Edita Prima Oy.
- Toivanen, M. 2012. Työn ja perheen yhteensovittaminen. Työterveyslaitos. http://www.ttl.fi/fi/tyoura/tyon_ja_perheen_yhteensovittaminen/sivut/default.aspx 1.9.2013
- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.
- Valtioneuvoston kanslia ja tilastokeskus, 2011. <http://www.findikaattori.fi/fi/51> 22.10.2013
- Väestöliitto 2007. Perhepolitiikka. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/f788a47d411ca5f5f6e402034662a1a6/1385559561/application/pdf/263809/PP-ohjelma_netiversio.pdf 27.11.2013

Tutkimuslupa

JOENSUUN KAUPUNKI

Viranhaltijapäätös

1

Varhaiskasvatus - ja koulutuskeskus
Päivähoidon johtaja

17.9.2013 §28

1508/05.10.00/2013

Hakija/asianosainen

Anniina Keränen ja Hanna Repo

Asia

Tutkimusluvun myöntäminen / Anniina Keränen ja Hanna Repo

Päätöksen perustelut

Anniina Keränen ja Hanna Repo anovat tutkimuslupaa Karelia Ammattikorkeakoulun loppuopintoihin aineiston keräämistä varten [REDACTED] päiväkodista. Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa joensuulaisten lapsiperheiden ajatuksia ja kokemuksia hyvinvoinnistaan ja elämäntilanteestaan ja sitä kautta selvittää millaisia tuki- ja palvelutarpeita lapsiperheillä on. Tarvittava aineisto kerätään vanhempien teemahaastattelulla [REDACTED] päiväkodin vanhemmilta.

Päätös

Myönnetään Anniina Keränselle ja Hanna Repolle tutkimuslupa Karelia Ammattikorkeakoulun loppuopintoihin aineiston keräämiseen [REDACTED] päiväkodin vanhemmilta teemahaastattelulla. Tutkijoita sitoo vaitiolovelvollisuus kaikesta päiväkodissa näkemästään ja kuulemastaan eikä tutkimuksesta saa aiheutua kustannuksia Joensuun kaupungille. Valmiista opinnäytetyöstä tulee toimittaa yksi kappale päivähoidon käyttöön.

Toimivallan perusteet

Varhaiskasvatus- ja koulutusjohtajan delegointipäätös 15.2.2013 § 17

Nähtävänäpito

Päätös asetetaan yleisesti nähtäväksi päivähoidotoimistossa tiistaina 24.9.2013 klo 9-12

Allekirjoitus

Päivähoidon johtaja

Päivi Liuski

Tiedoksianto

Päätöksen olen tänään antanut tiedoksi asianosaisille sekä varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnalle.

18.9. 2013

Toimistos sihteeri

Liisa Kanninen

Lisätietoja: päivähoidon johtaja Päivi Liuski p. 050 356 5480

Teemahaastattelurunko

Taustatekijät

1- ikä, sukupuoli

Perhe- ja sosiaaliset suhteet

2- Kenen katsot kuuluvan perheeseesi? Ovatko isovanhemmat mukana lapsenlapsiensa elämässä?

3- Kerro perheestäsi? (esim. avo-/avioliitto, lapset, mahd. muut)

4- Miten kuvailisit perhesuhteitasi?

5- Mitä perheesi sinulle merkitsee?

Ystävät ja tuttavapiiri

6- Millainen on ystävä- ja tuttavapiirisi?

7- Mitä ystävät sinulle merkitsevät?

Suhteet sukulaisiin

8- Millainen suhde sinulla on sukulaisiisi?

Elintaso

9- Millaiseksi koet taloudellisen elintasosi?

10- Mihin rahasi riittävät? Onko jotain mihin ne eivät riitä?

11A- Kuka vastaa pääosin taloudenpidosta perheessäsi?

11B- Kenen vastuulla ovat päivittäiset kulutusmenot perheessäsi? (kuten ruoka, lasten harrastukset)

Kulutustottumukset

12- Mitä raha merkitsee sinulle?

13- Miten kulutat rahaa?

14- Mitä hyviä puolia rahaan liittyy?

15- Mitä huonoja puolia rahaan liittyy?

Työ ja koulutus

16- Kerro työstäsi? Jos et ole työssä, millaisia töitä olet tehnyt? Jos opiskelet, kerro opinnoistasi?

- 17- Onko työsi sinulle mielekäs ja tärkeä?
- 18- Mitä kouluja olet käynyt?
- 19- Millaisena koet työn ja perhe-elämän yhdistämisen?

Elämän ilot

- 20- Minkä asioiden koet olevan elämäsi iloja?
- 21- Millainen on mielestäsi ihanteellinen perhe?
- 22- Mitä mielestäsi tarkoittaa vanhemman ”oma aika”, tarvitaanko sellaista?
- 23- Mitä ovat arjen ”valopilkut”?

Elämän haasteet

- 24- Onko elämässäsi vaikeuksia tai hankaloittavia tekijöitä? Jos, mitä?
- 25- Mitkä tekijät vaikuttavat elämänlaatuusi?
- 26- Mitä ovat arjen ”perushaasteet

Asuminen

- 27- Kerro asumisestasi?
- 28- Mitkä näet asumisesi ja asuinympäristösi hyvinä puolina?
- 29- Mikä kotikaupungissasi on hyvää?
- 30- Oletko saanut vaikuttaa asuinpaikkasi valintaan, asunnon tilavuuteen, varustelutasoon jne.?
- 31- Koetko olevasi kiinnittynyt yhteisöön/asuinympäristöön jossa asut? Miten se ilmenee?
- 32- Millaisena koet (lapsiperhe)palvelujen tason asuinseudullasi?
- 33- Näetkö Pohjois-Karjalassa asumisessa jotakin erityisen hyvää verrattuna muualla asumiseen?
- 34- Onko asumisessasi ja asuinympäristössäsi huonoja puolia? Jos, mitä?

Vapaa-ajan vietto/mielekäs tekeminen

- 35- Miten vietät vapaa-aikaasi?
- 36- Mitä tykkäät tehdä?
- 37- Mitä teette yhdessä perheen kanssa vapaa-ajalla?

38- Miten vapaa-ajan käyttö jakautuu perheessänne vanhempien kesken? (vanhemmat yhdessä/erikseen, koko perhe yhdessä mukaan lukien lapset)

Vanhemmuuden ja perheen velvollisuudet ja vastuut

39- Millaisena koet perheesi työnjaon sukupuolen kannalta ajateltuna? (esim. kodin korjaus, remontit, kulkuvälineet, koneet, pihatyöt, siivous, kodinhoito, lastenhoito)

40- Kenellä perheessä on päävastuu lastenhoidosta (perustarpeista huolehtiminen; ruoka/puhtaus/vaatetus, läsnäolo lasten kanssa, virikkeiden tarjoaminen, sairaan lapsen hoito, harrastukset, lähellä/saatavilla olo)

41- Kuka perheessä on päävastuussa kasvatuksesta (rajojen asettaminen, tiedon jakaminen, vanhempainillat, isot päätökset..)

42- Millaisena koet puolisosi tuen perheessä? (Emotionaalinen/sosiaalinen/taloudellinen)

Hyvinvointi tulevaisuudessa

Tulevaisuuden kuva

43- Minkälainen elämäsi on 5 vuoden kuluttua?

44- Uneksitko toisenlaisesta elämästä? Jos, millaisesta?

Yhteiskunta

45- Millaisia yhteiskunnan tukimuotoja käytät?

46- Miten olet omasta mielestäsi työllistynyt elämässäsi?

47- Millaiset opiskelumahdollisuudet sinulla mielestäsi on ollut?

48- Mitä mieltä olet suomalaisesta päivähoitojärjestelmästä? Millaisena olet kokenut lapsesi päivähoidon?

Omat voimavarat

49- Millaisena koet asemasi omassa lähiyhteisössäsi?

50- Mitkä asiat koet vahvuuksinasi?

51- Mitä hyviä puolia koet omaavasi?

51- Missä koet olevasi hyvä?

Toimeksiantosopimus

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Sohvi - hanke
Toimeksiantajan edustaja:	Kaisa Hiltunen
Osoite:	
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	

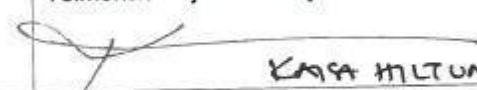
Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	1001266 - Hanna Repo 1001255 - Annina Keränen
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	hanna.p.repo@edu.karelia.fi annina.keranen@edu.karelia.fi

Toimeksiantajan sitoumukset	
Tämä on ohjaus toimeksiantajan näkökulmasta.	

Opiskelijan sitoumukset	
opiskelijat sitoutuvat luottamaan opinnäytetyön tulokset Sohvi-hankkeen lääkittöön	

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	Riitta Oalmaso Sari Johansson

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	

Allekirjoitukset	
Päiväys 3.6.2013	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys Hanna Repo
Päiväys 3.6.2013	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys KAISA HILTUNEN